

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

W ZESPOLE SZKÓŁ TECHNICZNYCH W PILE

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1.....	4
PODSTAWOWE TERMINY	
ROZDZIAŁ 2.....	6
PROCEDURY KONTROLI PRACOWNIKÓW PRZED DOPUSZCZENIEM DO PRACY Z MAŁOLETNIMI	
ROZDZIAŁ 3.....	7
ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY MAŁOLETNIMI A PRACOWNIKAMI I OSOBAMI WSPÓLPRACUJĄCYMI ZE SZKOŁĄ	
ROZDZIAŁ 4.....	10
ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA OBJAWY KRZYWDZENIA MAŁOLETNICH	
ROZDZIAŁ 5.....	11
ZASADY I PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO PRZEZ PRACOWNIKA, OSOBĘ TRZECIĄ, INNEGO UCZNIĄ LUB OPIEKUNA	
ROZDZIAŁ 6.....	16
ZASADY OCHRONY WIZERUNKU I DANYCH OSOBOWYCH MAŁOLETNIEGO	
ROZDZIAŁ 7.....	17
PROCEDURY OCHRONY DZIECI PRZED TREŚCIAMI SZKODLIWYMI W INTERNECIE ORAZ UTRWALONYMI W INNEJ FORMIE	
ROZDZIAŁ 8.....	19
ZASADY UDOSTĘPNIANIA PRACOWNIKOM, MAŁOLETNIM I ICH RODZICOM/OPIEKUNOM STANDARDÓW DO ZAZNAJOMIENIA I STOSOWANIA	
ROZDZIAŁ 9.....	19
MONITORING STOSOWANIA STANDARDÓW	
ROZDZIAŁ 10.....	20
PRZEPISY KOŃCOWE	
ZAŁĄCZNIKI.....	21

Akty prawne na podstawie, których oparte są Standardy Ochrony Małoletnich:

- 1) Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.);**
- 2) Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606);**
- 3) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);**
- 4) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t. j. Dz. U z 2022 r. poz. 1138 ze zm.);**
- 5) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).**

WSTĘP

Podstawową zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników szkoły i osób współpracujących ze szkołą (stażystów, praktykantów, przedstawicieli instytucji i firm) jest działanie dla dobra małoletniego i w jego najlepszym interesie. Pracownik szkoły traktuje małoletniego z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec małoletniego przemocy w jakiegokolwiek formie. Standardy ochrony małoletnich obowiązują wszystkich pracowników szkoły i osoby współpracujące ze szkołą i zawierają wytyczne dotyczące postępowania w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra małoletnich.

Standardy Ochrony Małoletnich obejmują:

1. Procedury kontroli pracowników przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi w zakresie spełniania przez nich warunków niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości.
2. Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem.
3. Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.
4. Procedurę składania zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadomienia sądu opiekuńczego.
5. Zasady udostępniania personelowi, małoletnim i ich opiekunom standardów do ich stosowania.
6. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowań niedozwolonych.
7. Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie.
8. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

ROZDZIAŁ I

PODSTAWOWE TERMINY

§ 1.

Ilekroć w niemiejszych Standardach jest mowa o:

1. **Dyrektorze Szkoły, Dyrektorze** - należy przez to rozumieć Dyrektora Zaopólu Szkół Technicznych w Pile.
2. **Zespole, szkole, jednostce** - należy przez to rozumieć Zespół Szkół Technicznych w Pile.
3. **Pracownik szkoły** - należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia.
4. **Osobie współpracującej ze szkołą** - pracownicy firm i instytucji wspierających szkołę, pracodawcę i pracowników, u których uczeń odbywa praktyki; stażyści i praktykanci odbywający w szkole praktykę zawodową.

- 5. Małoletnim** należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18 roku życia.
- 6. Opiekunie małoletniego** - należy przez to rozumieć każdą osobę uprawnioną do reprezentacji i stanowieniu o małoletnim, w szczególności jego przedstawicielu ustawowym (rodzic, opiekun prawny oraz osoby sprawujące pieczę zastępczą nad uczniem).
- 7. Przedstawicielu ustawowym** - należy przez to rozumieć rodzica bądź opiekuna posiadającego pełnię władzy rodzicielskiej lub opiekuna prawny (osobę reprezentującą dziecko, ustanowioną przez sąd, w sytuacji, gdy rodzicom nie przysługuje władza rodzicielska lub gdy rodzice nie żyją).
- 8. Zgodzie rodzica małoletniego** oznacza zgodę co najmniej jednego z jego rodziców. W przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinno-opiekuńczy.
- 10. Krzywdzeniu małoletniego** - należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na jego szkodę przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika szkoły, lub zagrożenie dobra małoletniego, w tym jego zaniedbywanie.

Krzywdzeniem jest:

- **Przemoc** - znana również jako przemoc w rodzinie czy przemoc domowa, to szerokie pojęcie obejmujące wszelkie formy agresji, znęcania się, kontrolowania lub manipulacji stosowanej przez jednego członka rodziny lub partnera życiowego wobec innego. Przemoc domowa występuje w różnych formach, takich jak przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna czy emocjonalna. Jest to poważne naruszenie praw jednostki do bezpieczeństwa, godności i szacunku.
  - **Przemoc fizyczna** - jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała.
  - **Przemoc emocjonalna** - to powtarzające się zachowania, których celem jest naruszenie godności osobistej.
  - **Przemoc ekonomiczna** - to niezapewnianie odpowiednich warunków do rozwoju dziecka, m.in. odpowiedniego odżywiania, ubrania, potrzeb edukacyjnych czy schronienia, w ramach środków dostępnych rodzicom lub opiekunom. Jest to jedna z form zaniedbania.
  - **Wykorzystywanie seksualne** - to każde zachowanie, które prowadzi do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym oraz zachowania bez kontaktu fizycznego. Przemoc ta może być jednorazowym incydentem lub powtarzać się przez dłuższy czas.
  - **Zaniedbywanie** - to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego.
- 11. Świadku przemocy domowej** - należy przez to rozumieć osobę, która miała bezpośrednią wiedzę lub obserwowała akty przemocy domowej, której ofiarami są inne osoby. Świadek może być obecny w sytuacji, w której przemoc ma miejsce, lub też dowiedzieć się o niej w wyniku relacji ofiar, innych świadków, a także poprzez inne dostępne źródła informacji.
- 12. Osobie odpowiedzialnej za Internet** - to wyznaczony przez dyrektora szkoły pracownik, sprawujący nadzór nad korzystaniem z Internetu przez uczniów na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem małoletnich w Internecie.
- 13. Osobie odpowiedzialnej za Standardy Ochrony Małoletnich** przed krzywdzeniem jest dyktor szkoły. Sprawuje on nadzór nad realizacją polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w szkole.

14. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego.

15. Zespole interwencyjnym - grupa złożona z pedagoga, psychologa, wychowawcy, wybranych nauczycieli podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy dziecku dotkniętemu problemem krzywdzenia.

ROZDZIAŁ II

PROCEDURY KONTROLI PRACOWNIKÓW PRZED DOPUSZCZENIEM DO PRACY Z MAŁOLETNIAMI

§ 1.

1. W Zespole Szkół Technicznych w Pile stosowane są zasady bezpiecznej rekrutacji i zatrudniania pracowników, mających na celu ochronę praw dzieci i poszanowanie ich godności.
2. Dyrektor szkoły weryfikuje dane osoby przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi **w Rejestrze z dostępem ograniczonym** lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.
3. Dyrektor od kandydata pobiera informację z **Krajowego Rejestru Karnego** o niekaralności.
4. Jeżeli kandydat posiada obywatelstwo inne niż polskie wówczas powinien przedłożyć również informację z rejestru karnego państwa, którego jest obywatelem, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z małoletnimi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla wyżej wymienionych celów.
5. Dyrektor pobiera od kandydata oświadczenie o państwie/państwach (innych niż Rzeczypospolita Polska), w których zamieszkiwał w ostatnich 20 latach pod rygorem odpowiedzialności karnej.
6. Dopuszczalne jest przedłożenie przez kandydata pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenia, że prawo danego państwa nie przewiduje wydawania informacji o niekaralności i/lub nie prowadzi rejestru karnego oraz oświadczenia, że nie był(-a) w tym państwie prawomocnie skazany(-a).
7. O zawieraniu oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia świadczy zawarta w ich treści klauzula „*Jestem świadomy(-a) odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*”, która zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
8. Wzór oświadczenia o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych stanowi **Załącznik 1** do niniejszych Standardów.

ROZDZIAŁ III

ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY MAŁOLETNIAMI A PRACOWNIKAMI I OSOBAMI WSPÓŁPRACUJĄCYMI ZE SZKOŁĄ

§1.

Zasady ogólne

1. Pracownicy szkoły i osoby współpracujące ze szkołą posiadają wiedzę i reagują na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich.
2. Personel i osoby współpracujące ze szkołą działają wyłącznie w ramach obowiązującego prawa powszechnego, przepisów wewnętrznych szkoły oraz swoich uprawnień i kompetencji.
3. Wszyscy pracownicy szkoły, praktykanci, stażyści oraz osoby współpracujące ze szkołą mają obowiązek znać i przestrzegać zasady zawarte w Standardach Ochrony Małoletnich. Znajomość i zaakceptowanie zasad jest potwierdzana poprzez podpisanie oświadczenia (**Załącznik 2**).
4. Każdy pracownik szkoły i osoby współpracujące ze szkołą zobowiązani są do utrzymywania profesjonalnej relacji z uczniami i reagowania względem nich w sposób niezagrażający, adekwatny do sytuacji i sprawiedliwy wobec innych uczniów.
5. Personel szkoły i osoby współpracujące ze szkołą reagują stosownie do sytuacji i możliwości psychofizycznych ucznia oraz dostosowują poziom komunikacji do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnego.
6. Bezpośredni kontakt pracownika szkoły i osoby współpracującej ze szkołą z małoletnim oparty jest na poszanowaniu jego intymności i godności. Pracownik i osoba współpracująca ze szkołą zachowuje cierpliwość i szacunek w komunikacji z uczniami, panuje nad swoimi emocjami.
7. Pracowników szkoły i osoby współpracujące ze szkołą obowiązuje obiektywizm, sprawiedliwość, bezinteresowność i szacunek w traktowaniu oraz ocenie każdego ucznia bez względu na płeć, orientację seksualną, niepełnosprawność, status społeczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
8. Pracownik Zespołu i osoby współpracujące ze szkołą zobowiązani są do zachowania poufności informacji uzyskanych w związku z pełnioną funkcją lub wykonywaną pracą, dotyczących zdrowia, potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, seksualności, orientacji seksualnej, pochodzenia rasowego lub etnicznego, poglądów politycznych, przekonań religijnych lub światopoglądów uczniów.
9. Uczeń ma prawo do prywatności, odstępnie od zasad poufności każdorazowo musi być uzasadnione, a uczeń o takim fakcie powinien być jak najszybciej poinformowany.
10. Pracownik zobowiązany jest do zapewnienia uczniom, że w sytuacji, kiedy poczują się niekomfortowo otrzymają stosowną pomoc, zgodną z instrukcją jej udzielania.
11. Wychowawcy oddziałów zobowiązani są do przedstawienia uczniom Standardów Ochrony Małoletnich, które obowiązują w Zespole i zapewnienia im, iż otrzymają odpowiednią pomoc.
12. W przypadku, kiedy pracownik zauważy niepokojące zachowanie lub sytuację, zobowiązany jest postępować zgodnie z instrukcją postępowania, obligatoryjnie w przypadku delikatnych spraw, gdzie jest podejrzenie o nieprzestrzeganiu Standardów do poinformowania dyrekcji (np. zauroczenie ucznia w pracowniku, bądź pracownika w uczniu).

13. Pracownik, który ma świadomość, iż uczeń doznał jakiejś krzywdy np. znęcania fizycznego lub wykorzystania seksualnego, zobowiązany jest do zachowania szczególnej ostrożności w kontaktach z uczniem, wykazując zrozumienie i wyczuwanie.
14. Rodzice i opiekunowie prawni uczniów mają prawo do wszelkich informacji na temat funkcjonowania ucznia na terenie szkoły, w trakcie wycieczek i innych wydarzeń organizowanych przez szkołę. Informacje na temat dziecka udzielane są jedynie jego rodzicom, opiekunom prawnym.

§ 2.

Zachowania niedozwolone wobec małoletnich

1. Pracownikowi szkoły i osobom współpracującym ze szkołą bezwzględnie zabrania się (pod groźbą kary, w tym więzienia i utraty pracy):
  - 1) nawiązywać relacji seksualnych z uczniem;
  - 2) składać uczniowi propozycji o charakterze seksualnym i pornograficznym, w tym również udostępniania takich treści;
  - 3) proponować uczniom alkoholu, wyrobów tytoniowych i innych używek (narkotyków, tzw. dopalaczy).
2. Pracownikowi szkoły i osobom współpracującym ze szkołą nie wolno:
  - 1) stosować wobec małoletniego dwuznacznych gestów, żartów, treści nieodpowiednich do wieku oraz innych zachowań niestosownych względem uczniów;
  - 2) stosować jakiegokolwiek formy przemocy (wyjątek może stanowić sytuacja, gdy uczeń stanowi bezpośrednie zagrożenie dla siebie i otoczenia);
  - 3) zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać uczniów;
  - 4) stosować wulgaryzmów, popychać, wyśmiewać;
  - 5) przebywać sam na sam z małoletnim w zamkniętym na klucz pomieszczeniu;
  - 6) dotykać ucznia w sposób, który mógłby zostać nieprawidłowo zinterpretowany (jeśli w odczuciu pracownika, uczeń potrzebuje np. przytulenia, powinien mieć każdorazowo uzasadnienie zaistniałej sytuacji oraz swojego zachowania względem ucznia);
  - 7) spotykać się z małoletnim w miejscu swojego zamieszkania; spotkania z uczniem lub też jego opiekunem powinny odbywać się na terenie Zespołu.
  - 8) utrzymywać wizerunek małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla prywatnych potrzeb;
  - 9) stosować prywatne kanały komunikacji;
  - 10) ujawniać osobom trzecim informacji wrażliwych o małoletnim.
3. Dyscyplinowanie małoletniego definiowane jako narzędzie „informacji zwrotnej” komunikujące uczniom, że ich postawa w danej sytuacji nie jest właściwa, sprzeczna z oczekiwaniami i/lub nieefektywna. Niedopuszczalne są wszelkie formy dyscyplinowania mające na celu upokorzenie, poniżenie oparte na wykorzystywaniu przewagi fizycznej czy psychicznej.
4. Niedopuszczalne jest również spanie pracownika w jednym łóżku lub pokoju z uczniem podczas wycieczek szkolnych.

5. W uzasadnionych przypadkach dopuszczalny jest kontakt fizyczny pracownika z uczniem. Do sytuacji takich zaliczyć można:
- 1) pomoc uczniowi niepełnosprawnemu w czynnościach higienicznych, jeśli typ niepełnosprawności tego wymaga, a uczeń/ jego opiekun wyrazi zgodę;
  - 2) pomoc uczniowi niepełnosprawnemu w spożywaniu posiłków;
  - 3) pomoc uczniowi niepełnosprawnemu w poruszaniu się po szkole.

§ 3.

Zasady komunikacji

1. Kontakt pracowników szkoły z małoletnimi poza godzinami pracy jest co do zasady zabroniony.
2. Kontakty bezpośrednie i online z małoletnim poza szkołą powinny być:
  - 1) ściśle powiązane z wykonywaniem obowiązków służbowych, opiekuńczo-wychowawczych;
  - 2) odbywać się w miarę możliwości z wykorzystaniem sprzętu szkolnego;
  - 3) niedopuszczalne jest utrzymywanie takich kontaktów celem zaspokojenia przez dorosłego własnych potrzeb społecznych lub emocjonalnych, namawiania do zachowań niezgodnych z prawem, dających poczucie bycia faworyzowanym, wyróżnianym.
3. Jeśli zachodzi konieczność kontaktu z małoletnim, opiekunem lub też nauczycielem poza godzinami pracy Zespołu, dozwolone są środki:
  - 1) służbowy telefon;
  - 2) służbowy e-mail;
  - 3) służbowy komunikator;
  - 4) dziennik elektroniczny.
4. Jeśli pracownik musi spotkać się z małoletnim poza godzinami pracy Zespołu (lub jego opiekunem), wymagane jest poinformowanie o tym fakcie dyrekcję, a opiekun musi wyrazić na taki kontakt zgodę.
5. W przypadku, gdy pracownika łączą z uczniem lub jego opiekunem relacje rodzinne lub towarzyskie, zobowiązany on jest do zachowania pełnej poufności, w szczególności do utrzymania w tajemnicy spraw dotyczących innych uczniów, opiekunów i pracowników.
6. W przypadku konieczności rozmowy z uczniem na osobności, pracownik powinien pozostawić uchylone drzwi bądź poprosić innego pracownika o uczestniczenie w rozmowie (przepis nie dotyczy szczególnych pracowników Zespołu, w tym pedagogów szkolnych, pedagogów specjalnych, psychologów, terapeutów).

ROZDZIAŁ IV

ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA OBJAWY KRZYWDZENIA MAŁOLETNIICH

§ 1.

1. Pracownicy szkoły w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i objawy krzywdzenia małoletnich.
2. Każdy pracownik szkoły, który zauważy lub podejrzewa, że uczeń jest krzywdzony zobowiązany jest zareagować, a w sytuacji koniecznej udzielić pierwszej pomocy.
3. Wszyscy pracownicy szkoły i osoby współpracujące ze szkołą, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu ucznia lub inne informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
4. Pracownicy zobowiązani są do troski o bezpieczeństwo małoletnich zgodnie ze swoimi kompetencjami, obowiązującym prawem oraz przepisami wewnętrznymi szkoły.
5. Pracownicy Zespołu i osoby z nim współpracujące, które dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuraturę lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

§ 2.

1. Pracownicy Zespołu posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich. Takie jak:
  - małoletni ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, rany cięte, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić;
  - podawane przez małoletniego wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne;
  - pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach uwzględniających ćwiczenia fizyczne;
  - małoletni nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody;
  - małoletni boi się rodzica lub opiekuna;
  - małoletni boi się powrotu do domu;
  - małoletni jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony;
  - małoletni cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: ból brzucha, głowy, mdłości itp.;
  - nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania małoletniego.
2. Jeżeli z objawami u ucznia współwystępują określone zachowania rodziców lub opiekunów, to podejrzenie, że uczeń jest krzywdzony jest szczególnie uzasadnione. Niepokojące zachowania rodziców to:
  - 1) rodzic (opiekun) podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnień przyczyn obrażeń ucznia;
  - 2) rodzic (opiekun) odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem ucznia;

- 3) rodzic (opiekun) mówi o małoletnim w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża strofuje ucznia (np.: używając określeń takich jak „idiota”, „gnojek”, „gówniarz”);
  - 4) rodzic (opiekun) poddaje małoletniego surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca małoletniego;
  - 5) rodzic (opiekun) nie interesuje się losem i problemami małoletniego;
  - 6) rodzic (opiekun) często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa małoletni;
  - 7) rodzic (opiekun) jest apatyczny, pogrążony w depresji;) rodzic (opiekun) zachowuje się agresywnie;
  - 8) rodzic (opiekun) ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np. reaguje nieadekwatnie do sytuacji;
  - 9) wypowiada się niespójnie;
  - 10) rodzic (opiekun) nie ma świadomości lub neguje potrzeby małoletniego;
  - 11) rodzic (opiekun) faworyzuje jedno z rodzeństwa;
  - 12) rodzic (opiekun) przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym lub werbalnym;
  - 13) rodzic (opiekun) nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.
3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, pracownicy Zespołu podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania stosownej pomocy.
4. Pracownicy Zespołu monitorują sytuację i dobrostan ucznia.

ROZDZIAŁ V

ZASADY I PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA UCZNIĄ PRZEZ PRACOWNIKA, OSOBĘ TRZECIĄ, INNEGO UCZNIĄ LUB OPIEKUNA

§ 1.

1. Zakres zadań poszczególnych pracowników szkoły w przypadku podejrzenia lub uzyskania informacji, że małoletni uczeń jest krzywdzony:

1) Dyrektor szkoły:

- a) Przyjmuje zgłoszenie o krzywdzeniu lub podejrzeniu krzywdzenia małoletniego.
- b) Bierze udział w rozmowie z rodzicami lub opiekunami prawnymi.
- c) W sytuacjach podejrzenia przemocy domowej wobec małoletniego podejmuje decyzję o uruchomieniu procedury „Niebieska Karta”.
- d) W przypadku, gdy małoletni doświadcza przemocy domowej lub jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy ze szkołą składa wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu lub zawiadamia policję lub prokuraturę o podejrzeniu przestępstwa.
- e) W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia małoletniego zawiadamia policję.
- f) W sytuacji gdy sprawcą przemocy jest osoba dorosła spoza rodziny zawiadamia policję.
- g) W przypadku, gdy sprawcą przemocy jest nieletni a wcześniejsze metody postępowania szkolnego okazały się nieskuteczne zawiadamia sąd.
- h) Organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla małoletniego.
- i) Prowadzi nadzór nad prowadzeniem przypadku ucznia krzywdzonego.

- j) Zapewnia pomoc nauczycielom w realizacji ich zadań np. ułatwia konsultacje trudnych spraw ze specjalistami, organizuje szkolenia dla Rady Pedagogicznej w zakresie reagowania na przemoc wobec małoletnich.

2) Pedagog i psycholog szkolny oraz pedagog specjalny:

- a) Przyjmuje w formie pisemnej zgłoszenie przemy w rodzinie (**Załącznik 3**).
- b) Diagnostuje sytuację ucznia i jego rodziny.
- c) Jest koordynatorem pomocy małoletniemu oraz jego rodzinie.
- d) Przeprowadza rozmowy z małoletnim oraz jego rodzicami lub prawnymi opiekunami.
- e) Pozostaje w kontakcie z wychowawcą i dyrektorem w sprawach dotyczących małoletniego.
- f) Pomaga pracownikom szkoły we właściwym postępowaniu względem ofiary przemy.
- g) Informuje rodziców o możliwych kierunkach wsparcia ucznia.
- h) Pomaga rodzicom w zrozumieniu typowych reakcji dzieci na różnorodne sytuacje.
- i) Kieruje dziecko oraz rodziców do placówek specjalistycznych.
- j) Współpracuje ze specjalistami pomagającymi dziecku i jego rodzinie.
- k) Dokumentuje podejmowane działania względem małoletniego i jego rodziny (**Załącznik 4**).
- l) Umożliwia poszerzanie wiedzy i umiejętności związanych z ochroną małoletniego przed zagrożeniami oraz pozytywnymi metodami wychowawczymi.
- ł) Dbą o to, by na terenie szkoły znajdowały się powszechnie dostępne informacje o organizacjach i instytucjach pomagających ofiarom przemy.

3) Wychowawca:

- a) Przyjmuje zgłoszenie o podejrzeniu przemy w rodzinie ucznia, sporządza notatkę służbową, powiadamia dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego, pedagoga specjalnego, psychologa, przekazuje pedagogom notatkę ze zdarzenia (**Załącznik 3**).
- b) W przypadku, gdy uczeń ma obrażenia przeprowadza go do miejsca udzielania pomocy (pielęgniarka szkolna).
- c) Pozostaje w kontakcie z rodzicami ucznia.
- d) Opracowuje wspólnie z pedagogiem, pedagogiem specjalnym i psychologiem plan wsparcia krzywdzonemu (**Załącznik 4**).
- e) Udziela wsparcia uczniowi oraz monitoruje jego sytuację.
- f) Monitoruje zespół klasowy, by skutki przemy nie wpływały na sytuację szkolną ucznia.
- g) Dbą o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy z uczniami.
- h) Dbą o to, żeby rodzice znali obowiązujące w szkole standardy ochrony małoletnich, zachęca rodziców/opiekunów uczniów do angażowania się w działania na rzecz ochrony małoletnich.
- i) Umożliwia rodzicom/opiekunom prawnym poszerzanie wiedzy i umiejętności związanych z pozytywnymi metodami wychowawczymi oraz ochroną przed zagrożeniami.

4) Nauczyciele:

- a) Reagują na objawy przemy oraz niepokojące zachowania, których mogą być świadkami.
- b) Przekazują wychowawcy i pedagogowi szkolnemu, psychologowi szkolnemu lub pedagogowi specjalnemu, w wyjątkowych sytuacjach dyrekcji szkoły informację o tym, że podejrzewają przemoc wobec ucznia (**Załącznik 3**).

- c) Dbają o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy pedagogicznej z uczniami.

5) Niepedagogiczni pracownicy szkoły:

- a) Reagują na objawy przemocy oraz niepokojące zachowania, których mogą być świadkami.
b) Zgłaszają obserwowane niepokojące sygnały dyrekcji szkoły, pedagogowi/psychologowi szkolnemu, pedagogowi specjalnemu lub wychowawcom/ nauczycielom.

§ 2.

Procedury postępowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez rodzica/ prawnego opiekuna/ inną osobę dorosłą

- 1) W przypadku podjęcia przez pracownika podejrzenia lub posiadania informacji, że małoletni jest krzywdzony przez rodzica/opiekuna/inną osobę dorosłą, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej (**Załącznik 3**) i przekazania uzyskanej informacji wychowawcy/pedagogowi/psychologowi/ dyrektorowi szkoły.
- 2) Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog bada okoliczności sprawy np. przeprowadza rozmowę z poszkodowanym (gdzie i kiedy doszło do zdarzenia lub zdarzeń, jaka była ich częstotliwość itd.).
- 3) Wychowawca lub pedagog szkolny/pedagog specjalny/psycholog informują w razie potrzeby dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
- 4) Wychowawca klasy lub pedagog szkolny/pedagog specjalny/psycholog/dyrektor szkoły wzywa opiekunów małoletniego, którego krzywdzenie podejrzewa, oraz informuje ich o podejrzeniu.
- 5) Pedagog/ psycholog/wychowawca sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej małoletniego na podstawie rozmów z małoletnim i rodzicami/ prawnymi opiekunami. Sporządza Kartę Interwencji (**Załącznik 4**). Kartę załącza się do akt osobowych małoletniego.
- 6) Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia dyrektor, wychowawca lub pedagog/psycholog wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
- 7) Wychowawca i pedagog/pedagog specjalny/psycholog opracowują plan wsparcia dziecku i rodzinie.
- 8) Pomoc małoletniemu zawiera wskazania dotyczące:
  - a. podjęcia przez placówkę działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej placówki;
  - b. wsparcia, jakie placówka zaoferuje dziecku;
  - c. zaproponowania rodzicowi/opiekunowi prawnemu specjalistycznej placówki pomocy, jeżeli istnieje taka potrzeba.
- 9) Pracownicy Zespołu wdrażają działania pomocowe i profilaktyczne oraz monitorują je.
- 10) W przypadku braku współpracy opiekuna lub powtarzającej się przemocy, wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog, dyrektor szkoły zobowiązany jest do powiadomienia właściwego ośrodka pomocy społecznej (na piśmie lub mailowo), jednocześnie składa wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny.
- 11) Pedagog/psycholog/dyrektor zespołu informuje opiekunów o obowiązku zgłoszenia przez placówkę podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub

sąd rodzinny, zespół interdyscyplinarny – procedura „Niebieska Karta” – w zależności od zdiagnozowanego typu krzywdzenia i skorelowanej z nim interwencji).

12) Po poinformowaniu opiekunów przez pedagoga szkolnego/dyrektora szkoły – zgodnie z punktem poprzedzającym – dyrektor szkoły podejmuje decyzję o wdrożeniu procedury „Niebieska Karta” (**Załącznik 5**).

13) Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym.

§ 3.

Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń jest ofiarą przemocy ze strony pracownika szkoły, wolontariusza, osoby z organizacji i firmy współpracującej z Zespołem:

1. Jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub zagrożone jest jego życie, zobowiązany jest do zapewnienia uczniowi bezpiecznego miejsca i odseparowania go od osoby stwarzającej zagrożenie.
2. Jeśli osobą przyjmującą zgłoszenie ucznia o łamaniu jego praw jest nauczyciel to informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach, oraz dyrektora szkoły lub wychowawcę, pedagoga szkolnego/pedagoga specjalnego/psychologa (**Załącznik nr 3**)
3. Dyrektor podejmuje działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem, rozmowa z pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia, rozmowa z pracownikami szkoły na temat zdarzenia, obserwacja pracownika itd. Sporządza się Kartę Interwencji (**Załącznik 4**).
4. Dyrektor powiadamia rodziców lub prawnych opiekunów ucznia.
5. Dyrektor szkoły po potwierdzeniu informacji podejmuje działania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa ogólnego i prawa pracy, stosuje karę porządkową, powiadamia prokuraturę lub kieruje sprawę do komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli.
6. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłaszają rodzice lub opiekunowie prawni ucznia dyrektor lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog mogą zaproponować zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej bezstronnej instytucji. Ze spotkania z rodzicami sporządza się notatkę służbową.
7. W zależności od sytuacji dyrektor informuje rodziców i dziecko o poczynionych ustaleniach i możliwych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
8. W przypadku podejrzeń wobec pracownika, Kartę Interwencji umieszcza się również w aktach osobowych pracownika Zespołu.

§ 4.

1. Uczniom nie wolno używać przemocy, znęcać się nad uczniami słabszymi.
2. Uczniowie powinni szanować prawo innych uczniów do prywatności i przestrzegać ich godności osobistej.
3. Uczniom nie wolno używać wulgarnych słów, gestów i żartów, czynić obraźliwych uwag, nawiązywać w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywać wobec innych uczniów przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

4. Uczniom nie wolno utrwalać wizerunku innych uczniów (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w sytuacji, gdy nie wyrazili oni na to zgody i w sytuacjach, które mogą ich zawstydić lub obrazić.

§ 5.

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez innych uczniów – przemoc rówieśnicza

1. Konieczna jest bezpośrednia, natychmiastowa reakcja nauczycieli i pracowników szkoły na akty agresji i przemocy, przerwanie agresji lub przemocy. Należy odizolować małoletniego pokrzywdzonego od krzywdzącego/krzywdzących i zadbać o jego/ich bezpieczeństwo.
2. W przypadku zgłoszenia pracownikowi szkoły przemocy rówieśniczej sprawa jest kierowana do wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego. Osoba zgłaszająca przemoc rówieśniczą sprząda notatkę ze zdarzenia (**Załącznik 3**).
3. Z pokrzywdzonym pedagog szkolny/pedagog specjalny/psycholog i wychowawca klasy przeprowadza rozmowę, udzielając mu wsparcia.
4. Z małoletnim krzywdzącym pedagog szkolny/pedagog specjalny/psycholog i wychowawca klasy, do której uczęszcza krzywdzący, przeprowadza rozmowę omawiającą jego zachowanie oraz informuje o konsekwencjach.
5. Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia dyrektor lub inny pracownik szkoły wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
6. Jeżeli akty agresji i przemocy nie są incydentalne wychowawca lub pedagog szkolny/pedagog specjalny/psycholog przeprowadzają rozmowę z krzywdzonym uczniem (gdzie, kiedy dochodzi do zdarzeń, jaka jest ich częstotliwość itd.), rozmawiają ze sprawcą/sprawcami oraz z ewentualnymi świadkami. Sporządza się Kartę Interwencji (**Załącznik 4**).
7. Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog zawiadamia lub wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych krzywdzonego ucznia i sprawcy/sprawców (jeśli, wymaga tego sytuacja po ustaleniu okoliczności zdarzenia).
8. Uczniowi będącemu ofiarą przemocy zapewnia się pomoc psychologiczno-pedagogiczną zgodnie z jego potrzebami.
9. Ucznia będącego sprawcą przemocy obejmuje się stałą opieką i kontrolą wychowawcy lub pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa szkolnego.
10. Z uczniami, którzy byli świadkami przemocy (jeśli wymaga tego sytuacja) wychowawca/nauczyciel omawia przebieg zdarzenia ukierunkowując rozmowę na to, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach, jak reagować na krzywdzenie i komu zgłaszać, gdy dochodzi do takiego krzywdzenia. Jeśli problem dotyczy danej klasy wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog przeprowadzają dodatkowe zajęcia dotyczące przemocy i radzenia sobie z agresją oraz rozwiązywaniem konfliktów. Działania koordynuje i monitoruje wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny.
11. W przypadku, gdy sprawca agresji/przemocy jest nieznan, dyrektor, wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego ucznia o możliwości zawiadomienia policji lub sam zawiadamia policję.

§ 6.

Procedura postępowania wobec małoletni, który zachowuje się agresywnie w stosunku do innych:

1. Nauczyciel zostawia klasę pod opieką innego nauczyciela lub pracownika szkoły i zaprowadza ucznia do pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa lub pielęgniarki szkolnej.
2. Nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy.
3. Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog po zbadaniu okoliczności zdarzenia informuje dyrektora szkoły (jeśli sytuacja tego wymaga).
4. Jeśli stan zdrowia ucznia lub uczniów wskazuje na zagrożenie zdrowia lub życia dyrektor lub inny pracownik szkoły wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
5. Wychowawca klasy lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym uczniem, sprawcą oraz ewentualnymi świadkami (sporządza notatkę służbową-**Załącznik 3**).
6. W razie potrzeby wychowawca klasy lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog zawiadamia i wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) przemocowego dziecka i poszkodowanego.
7. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni współpracują ze szkołą ustala się działania wobec uczniów: przemocowego i poszkodowanego.
8. Wobec poszkodowanego ucznia ustala się formy wsparcia dostosowane do jego potrzeb i sytuacji. Sporządza się Kartę Interwencji (**Załącznik 4**)
9. Działania koordynuje i monitoruje wychowawca i informuje o ich przebiegu pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa.
10. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni nie współpracują ze szkołą lub podjęte działania są nieskuteczne, a akty agresji są częste dyrektor szkoły powiadamia sąd.

ROZDZIAŁ VI

ZASADY OCHRONY WIZERUNKU I DANYCH OSOBOWYCH MAŁOLETNIEGO

§ 1.

1. Dane osobowe małoletniego podlegają ochronie na zasadach określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w przypadku swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 ze zm.).
2. Zespół Szkół Technicznych w Pile przestrzega i monitoruje przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych małoletnich.
3. Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
4. Pracownik szkoły ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
5. Dane osobowe ucznia są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.

6. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych małoletniego oraz opiekuna małoletniego bez wiedzy i zgody tego opiekuna.

§ 2.

1. Pracownicy Zespołu Szkół Technicznych w Pile uznając prawo ucznia do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewniają ochronę wizerunku ucznia.
2. Wymagana jest pisemna zgoda rodziców/opiekunów prawnych małoletnich na robienie/publikowanie zdjęć, nagrań.
3. Pracownikowi Zespołu nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku ucznia (tj. filmowanie, fotografowanie) na terenie Zespołu bez pisemnej zgody opiekuna małoletniego.
4. W celu uzyskania zgody opiekuna małoletniego na utrwalanie wizerunku ucznia, pracownik Zespołu może skontaktować się z opiekunem małoletniego i ustalić procedurę uzyskania zgody.
5. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda opiekunów na utrwalanie wizerunku małoletniego nie jest wymagana.
6. Upublicznienie przez pracownika Zespołu wizerunku ucznia utrwalonego w jakiegokolwiek formie (tj. fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna ucznia.
7. Przed utrwaleniem wizerunku małoletniego należy ucznia oraz opiekuna poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. że umieszczony zostanie na stronie www.youtube.pl) w celach promocyjnych.

ROZDZIAŁ VII

PROCEDURY OCHRONY DZIECI PRZED TREŚCIAMI SZKODLIWYMI W INTERNECIE ORAZ UTRWALONYMI W INNEJ FORMIE

§1.

1. Infrastruktura sieciowa szkoły umożliwia dostęp do Internetu zarówno pracownikom, jak i uczniom w czasie zajęć i poza nimi.
2. Zespół, zapewniając małoletnim dostęp do Internetu, wdraża i aktualizuje systemy i oprogramowania zabezpieczające przed dostępem do niewłaściwych treści oraz złośliwym oprogramowaniem, w tym filtrujące treści, wyznaczając osoby odpowiedzialne.
3. Sieć szkolna jest zabezpieczona zgodnie z obowiązującymi Standardami Ochrony Małoletnich. Za zabezpieczenie odpowiada osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
4. Małoletni korzysta z urządzeń elektronicznych (telefon komórkowy) na terenie szkoły tylko podczas przerw śródlekcyjnych. Z komputera korzysta podczas zajęć pod opieką i nadzorem oraz za zgodą nauczyciela przedmiotu. Szczegółowe zasady korzystania z urządzeń elektronicznych,

w tym telefonów komórkowych zawarte są w statucie szkoły, o czym każdy małoletni zostaje poinformowany przez wychowawcę na początku roku szkolnego.

5. W Zespole prowadzone są działania, w tym warsztaty i szkolenia, w zakresie profilaktyki oraz umiejętności bezpiecznego korzystania z sieci Internet.

§2.

Niebezpieczne treści (materiały pornograficzne, promujące nienawiść, rasizm, ksenofobię, przemoc, zachowania autodestrukcyjne)

1. Treści nielegalne lub niezgodne z regulaminem danej strony zgłaszane są dyrektorowi szkoły.
2. W przypadku zgłoszenia o dostępie do treści nieodpowiednich, dyrektor szkoły ustala okoliczności zdarzenia, podejmując próbę ustalenia sprawcy i świadków incydentu, a także zabezpiecza dowody, konfiguruje zabezpieczenia sieci szkoły, by na nowo zablokować dostęp do niewłaściwych treści. Z poczynionych ustaleń sporządza Kartę przebiegu interwencji.
3. Jeśli treści niebezpieczne dotyczą osób niezwiązanych ze szkołą, dyrektor zgłasza zdarzenie odpowiednim służbom (sądowi rodzinnemu lub Policji), przekazując zabezpieczone materiały.
4. Jeśli uczestnikami zdarzenia są uczniowie, ze sprawcą i ofiarą przeprowadzona jest rozmowa (oddzielnie) dyrektora szkoły, kierownika sekcji i wychowawcy prowadzącego ucznia lub innego nauczyciela na temat emocji, jakie może budzić materiał, do jakich zachowań zachęca, omówione zostają także konsekwencje zdarzenia wynikające ze złamania statutu szkoły.
5. Powiadomieni zostają rodzice uczniów, których informuje się o poczynionych ustaleniach i dalszych działaniach szkoły (zastosowane kary statutowe / środki oddziaływania wychowawczego, powiadomienie organów ścigania, wsparcie psychologiczno - pedagogiczne)
6. Współpraca z organami ścigania lub sądem rodzinnym obligatoryjnie musi zaistnieć w przypadku naruszenia zakazu rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem małoletniego (osoby poniżej 18 roku życia – art. 202 § 3 kodeksu karnego) oraz treści propagujących publicznie faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołujących do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych (art. 256 i art. 257 kodeksu karnego).

§3.

Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy:

1. Nauczyciel lub inna osoba posiadająca wiedzę o zdarzeniu informuje na piśmie (**Załącznik 3**) o tym fakcie wychowawcę, pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa lub dyrektora szkoły.
2. Osoba, której zgłoszono zdarzenie zobowiązana jest:
  - wyjaśnić zdarzenie i ewentualnie ustalić sprawcę,
  - porozmawiać z poszkodowanym uczniem (zapewnić wsparcie psychiczne, poradę),
  - porozmawiać ze sprawcą, ustalić okoliczności zajścia, zobowiązać ucznia do zaprzestania takiego postępowania i usunięcia materiałów z sieci,
  - powiadomić opiekunów poszkodowanego ucznia o zdarzeniu,
  - powiadomić opiekunów sprawcy o zajściu, omówić z nimi zachowanie dziecka,
  - zaproponować pomoc psychologiczno-pedagogiczną uczniom (poszkodowany, sprawca), jeżeli jest taka potrzeba.

3. W przypadku, gdy sprawca nie stosuje się do ustaleń i jeśli uczeń jest nadal krzywdzony dyrektor podejmuje stosowne działania prawne.
4. W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest nieznan, dyrektor, wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/prawnych opiekunów poszkodowanego ucznia o możliwości zawiadomienia policji.

§4

Procedura postępowania w przypadku Fake news:

1. Reagowanie na potencjalne zagrożenie – prostowanie informacji, zgłaszanie dyrektorowi szkoły, jeśli treści są nielegalne lub niezgodne z regulaminem.
2. Włączenie zagadnienia dezinformacji do tematów działalności profilaktycznej.
3. Wspieranie umiejętności medialnych ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznego poruszania się w sieci.
4. Prowadzenie kontroli mediów społecznościowych pod względem działań mających na celu ograniczenie rozpowszechniania fake newsów oraz sprawdzanie publikowanych w sieci treści.

ROZDZIAŁ VIII

ZASADY UDOSTĘPNIANIA PRACOWNIKOM, MAŁOLETNIOM I ICH RODZICOM/OPIEKUNOM STANDARDÓW DO ZAZNAJOMIENIA I STOSOWANIA

§ 1.

1. Standardy ochrony małoletnich są udostępniane pracownikom szkoły, małoletnim i ich opiekunom.
2. Standardy są zamieszczone na stronie internetowej szkoły pod adresem www.zst.pila.pl
3. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z standardami po zawarciu umowy o pracę.
4. Zapoznanie się z standardami pracownicy szkoły potwierdzają podpisem (**Załącznik nr 1**)
5. Dokument omawiany jest na pierwszym zebraniu z opiekunami w danym roku szkolnym (chyba, że ulegnie zmianie, wówczas omawiany jest również na pierwszym zebrań odbywającym się po wprowadzeniu zmian).
6. Wychowawcy na lekcji wychowawczej mają obowiązek zapoznania uczniów ze Standardami

ROZDZIAŁ IX

MONITORING STOSOWANIA STANDARDÓW

§1.

1. Dyrektor szkoły wyznacza osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich w Zespole Szkół Technicznych w Pile.
2. Osoba, o której mowa w punkcie poprzedzającym, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji Standardów, za reagowanie na sygnały naruszenia Standardów i prowadzenie rejestru zgłoszeń oraz za proponowanie zmian w Standardach.

3. Osoba, o której mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, przeprowadza wśród pracowników Zespołu, co dwa lata, ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów. Wzór ankiety stanowi załącznik 6 do niniejszych Standardów.
4. W ankiecie pracownicy placówki mogą proponować zmiany.
5. Dyrektor wprowadza niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom szkoły nowe brzmienie Standardów.

ROZDZIAŁ X PRZEPISY KOŃCOWE

§1.

1. Standardy ochrony małoletnich wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników Szkoły, uczniów i ich opiekunów, w szczególności poprzez wywieszenie w miejscu ogłoszeń dla pracowników lub poprzez przesłanie tekstu drogą elektroniczną oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej.

**OŚWIADCZENIE O NIEKARALNOŚCI I ZOBOWIĄZANIU DO PRZESTRZEGANIA
PODSTAWOWYCH ZASAD OCHRONY MAŁOLETNIICH**

.....
miejsowość, data

Ja, ... nr PESEL.....
oświadczam, że nie byłam/em skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej
i obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się
przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.
Ponadto oświadczam, że zapoznałam/-em się z zasadami ochrony małoletnich
obowiązującymi
w Zespole Szkół Technicznych w Pile i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....
Podpis

Załącznik nr 2
do Standardów Ochrony Małoletnich
w Zespole Szkół Technicznych w Pile

.....
miejsowość, data

**OŚWIADCZENIE O ZNAJOMOŚCI I PRZESTRZEGANIU ZASAD ZAWARTYCH
W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH Zespole Szkół Technicznych w Pile**

Ja, ... nr PESEL.....
oświadczam, że zapoznałam/em się ze Standardami Ochrony Małoletnich stosowanymi w Zespole
Szkół Technicznych w Pile oraz deklaruję, że będę ich przestrzegać.

.....
Podpis

KARTA INTERWENCJI

1. Imię i nazwisko dziecka, klasa

.....

Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)

.....

.....

.....

.....

2. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia

..... data .....

3. Opis działań podjętych przez pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa, wychowawcę lub innego pracownika.

Data	Działanie

4. Spotkania z opiekunami dziecka.

Data	Działanie

--	--

5. Forma podjętej interwencji:

- a) Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
- b) Wniosek o wgląd w sytuację dziecka.
- c) Inny rodzaj interwencji

Jaki?.....
 .....
 .....
 .....

6. Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję, data)

.....
 Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli szkoła je uzyskała, działania szkoły, działania rodziców.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

Podpisy uczestników spotkania

- Uczeń
 .....
- Rodzic/rodzice
 .....
- Wychowawca
 .....
- Specjalista/specjaliści
 .....

NIEBIESKA KARTA — A 1)

.....
(miejsowość, data)

.....
(pieczęć podmiotu, o którym mowa w art. 9d ust. 2
ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy
w rodzinie, wypełniającego formularz „Niebieska Karta — A)

I. DANE OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE

1. Imię i nazwisko:.....

2. Imiona rodziców: .....

3. Miejsce zamieszkania: kod

pocztowy:.....miejsowość:.....województwo:.....

ulica:..... numer domu:..... numer mieszkania: ..... numer telefonu:

.....

4. Aktualny adres pobytu: kod

pocztowy:.....miejsowość:.....województwo:..... ulica:

..... numer domu:..... numer mieszkania: ..... numer

telefonu: .....

II. INFORMACJA DOTYCZĄCA ZGŁOSZENIA PODEJRZENIA STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zgłaszający: osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

.....

.....

2. Zgłaszający: inna osoba (np. rodzic, opiekun prawny, opiekun faktyczny, osoba najbliższa, świadek):

.....

.....

1) imię i nazwisko: .....

2) miejsce zamieszkania: kod pocztowy:.....miejsowość: ..... województwo:

..... ulica: ..... numer domu: ..... numermieszkania:

..... numer telefonu: .....

III. DANE OSOBY, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE

1. Imię i nazwisko:.....

2. Miejsce zamieszkania: kod pocztowy:.....miejsowość:..... województwo:

..... ulica: ..... numer domu: ..... numer mieszkania:

..... numer telefonu: .....

1. Stosunek pokrewieństwa z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:.....

IV. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

Formy przemocy w rodzinie	Wobec dorosłych			Wobec dzieci		
	TAK	NIE	wobec kogo*	TAK	NIE	wobec kogo*
Stosowała przemoc fizyczną, w tym:						
popychanie						
uderzanie						
wykręcanie rąk						
duszenie						
kopanie						
spoliczkowanie						
inne (podać jakie)						
Uszkodzenia ciała, w tym:	TAK	NIE	wobec kogo*	TAK	NIE	wobec kogo*
izolację						
wyzwiska						
ośmieszanie						
groźby						
kontrolowanie						
ograniczanie kontaktów						
krytykowanie						
poniżanie						
demoralizację						
ciągle niepokojenie						
inne (podać jakie)						
Stosowała przemoc seksualną, w tym:	TAK	NIE	wobec kogo*	TAK	NIE	wobec kogo*
zmuszanie do obcowania płciowego i innych czynności seksualnych						
Inny rodzaj zachowań, w tym:	TAK	NIE	wobec kogo*	TAK	NIE	wobec kogo*
niszczenie/uszkodzenie mienia						
zabór/przywłaszczenie mienia						
groźba karalna/znieważenie						
zmuszanie do picia alkoholu						
zmuszanie do zażywania środków odurzających lub substancji psychotropowych						
inne działające na szkodę najbliższych						

* Na przykład: żony, męża, partnera, partnerki, matki, ojca, córki, syna.

V. OD JAK DAWNA TE ZACHOWANIA MAJĄ MIEJSCE

.....
 .....

VI. ZACHOWANIE

Zachowanie się osoby	Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie		Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	
	TAK	NIE	TAK	NIE
trudność nawiązania kontaktu				
spokojny/-na				
płaczliwy/-wa				
zastraszony/-na				
unika rozmów				
agresywny/-na				
stawia opór Policji				

VII. OPIS MIEJSCA ZDARZENIA

(np. szkody, zniszczone sprzęty, nieporządek, rozbite szkło, uszkodzone drzwi, brud, ślady krwi, ślady spożywania alkoholu, wyczuwalna woń alkoholu, inne)

.....
 .....

VIII. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Świadek I

1. Imię i nazwisko: .....
2. Miejsce zamieszkania: kod pocztowy: ..... miejscowość: ..... województwo: ..... ulica: ..... numer domu: ..... numer mieszkania: ..... numer telefonu: .....

Świadek II

1. Imię i nazwisko: .....
2. Miejsce zamieszkania: kod pocztowy: ..... miejscowość: ..... województwo: ..... ulica: ..... numer domu: ..... numer mieszkania: ..... numer telefonu: .....

Świadek III

1. Imię i nazwisko: .....

2. Miejsce zamieszkania: kod pocztowy: ..... miejscowość: ..... województwo: .....
..... ulica: ..... numer domu: ..... numer mieszkania: .....
..... numer telefonu: .....

IX. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, BYŁA JUŻ KIEDYKOLWIEK KARANA ZA PRZESTĘPSTWO Z UŻYCIEM PRZEMOCY LUB GROŻBY JEJ UŻYCIA:

TAK NIE NIE USTALONO

X. CZY W STOSUNKU DO OSOBY, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, SĄD ZASTOSOWAŁ DOZÓR KURATORA SĄDOWEGO:

TAK NIE NIE USTALONO

XI. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, NADUŻYWA ALKOHOLU:

TAK NIE NIE USTALONO

XII. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, NADUŻYWA ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH, SUBSTANCJI PSYCHOTROPOWYCH LUB LEKÓW:

TAK NIE NIE USTALONO

XIII. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, BYŁA LECZONA PSYCHIATRYCZNIE:

TAK NIE NIE USTALONO

XIV. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, POSIADA BROŃ:

TAK NIE NIE USTALONO

XV. CZY W ZWIĄZKU ZE STOSOWANIEM PRZEMOCY W RODZINIE BYŁY PODEJMOWANE NASTĘPUJĄCE DZIAŁANIA:

- powiadamianie i interwencje Policji
- powiadomienie prokuratury
- zatrzymanie
- dozór Policji
- wydanie zakazu kontaktowania się z określonymi osobami
- wydanie zakazu zbliżania się do określonych osób
  - wydanie postanowienia o obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
- tymczasowe aresztowanie
- wszczęcie postępowania karnego lub innego postępowania sądowego (jakiego? np. rozwodowego, rodzinnego)

- .....
- poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego
  - odebranie dzieckaw razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
  - zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu (w stosunku do kogo?)

- .....
- leczenie innych uzależnień (jakich, w stosunku do kogo?)

- .....
- zobowiązanie do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (nałożone przez kogo?)

- .....
- udzielono pomocy medycznej ☒ inne działania (jakie?)
- .....

XVI. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ POLICJĘ

Działania podjęte przez Policję	Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie		Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	
	TAK	NIE	TAK	NIE
pouczenie				
środki przymusu bezpośredniego				
badanie na zawartość alkoholu w organizmie	.....		.....	
izba wytrzeźwień				
policyjne pomieszczenia dla osób zatrzymanych/do wytrzeźwienia				
policyjne pomieszczenia dla osób zatrzymanych				
policyjna izba dziecka				

XVII. DANE DOTYCZĄCE RODZINY

Inne osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie:

L.p.	Imię i nazwisko	Stosunek pokrewieństwa	Wiek	Czym się zajmuje*
1				
2				
3				
4				

* Zawód, miejsce pracy, w przypadku dzieci — szkoła/klasa.

XVIII. INFORMACJE DOTYCZĄCE STANU ZDROWIA OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE

1. Stan psychiczny:		
☐ pobudzony/-na	☐ ospały/-ła/apatyczny/-na	☐ płaczący/-wa
☐ agresywny/-na	☐ lękliwy/-wa	☐ inny/-na (jaki/-kaka?)

1. Porozumiewanie się:

- chętnie nawiązuje kontakt
- trudno nawiązuje kontakt
- małomówny/-na
- jąka się
- krzyczy
- wypowiada się nielogicznie
- odmawia odpowiedzi na zadawane pytania
- porozumiewa się niewerbalnie (np. językiem migowym, gestami, piktogramami itp.)

.....
 Reakcja na osobę towarzyszącą (szczególnie ważne w przypadku dzieci):
 .....
 .....

2. Rodzaje uszkodzeń:

skaleczenia ☐ otarcia naskórka ☐	☐ ślady nakłucia ☐ siniaki	☐ ślady ugryzienia ☐ krwawienia
4. Stan higieny: Skóra:	☐ czysta ☐ wysuszona ☐ odparzona ☐ pieluszkowe zapalenie skóry	☐ brudna ☐ odmrożona ☐ odleżyny

5. Inne objawy podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie/zaniedbania:

- ... strój brudny/nieadekwatny do pory roku
- ... waga/wzrost nieadekwatne do wieku

- ... rozwój nieadekwatny do wieku
- ... wyniszczenie organizmu
- ... odwodnienie
- ... ponawianie zgłoszeń do lekarza niekorzystanie z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby
- ... niestosowanie się do wcześniejszych zaleceń lekarskich

6. Obrażenia i objawy spójne z wersją przedstawioną przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

TAK NIE

7. W przypadku dziecka obrażenia i objawy spójne również z wersją przedstawioną przez rodzica lub opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego:

TAK NIE

8. Konieczność przeprowadzenia konsultacji specjalistycznej:

TAK NIE

9. Podjęte leczenie:

przyjęto na oddział szpitalny (jaki?).....

skierowano do szpitala (jakiego?) .....

udzielono pomocy ambulatoryjnej odesłano do domu

inne (jakie?) .....

10. Poinformowano o możliwości otrzymania zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z przemocą w rodzinie na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 201, poz. 1334).

TAK NIE

11. Wydano zaświadczenie lekarskie:

TAK NIE

12. Wydano skierowanie na badanie lekarskie:

TAK NIE

13. Wydano zwolnienie lekarskie od pracy:

TAK NIE

XIX. PODJĘTE DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

1. Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

powiadomienie Policji

udzielenie pomocy socjalnej

udzielenie pomocy medycznej (w przypadku przemocy seksualnej należy działać zgodnie z procedurą postępowania Policji i placówkimedycznej)

inne (jakie?)

.....

2. Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, poprzez zapewnienie jej miejsca w placówce całodobowej:

specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

ośrodka wsparcia

ośrodka interwencji kryzysowej

domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

szpitalu

innych (jakich?) .....

3. Działania zmierzające do udzielenia pomocy dzieciom

.....
.....

4. Przekazanie informacji organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego

.....
.....

5. Inne (jakie?)

.....
.....

XX. WNIOSKI PRZEDSTAWICIELA PODMIOTU WYPEŁNIAJĄCEGO FORMULARZ

.....
.....
.....

XXI. DODATKOWE INFORMACJE

.....
.....

- 1) Części I—XV, XVII i XIX—XXI wypełniają przedstawiciele wszystkich pomiotów wymienionych w art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
Część XVI dodatkowo wypełnia przedstawiciel Policji.
Część XVIII dodatkowo wypełnia przedstawiciel ochrony zdrowia.

.....
(podpis przedstawiciela podmiotu
wypełniającego formularz „Niebieska Karta — A”)

.....
(data wpływu formularza „Niebieska Karta — A”
do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego)

ANKIETA
Monitoringu przestrzegania standardów ochrony małoletnich

Instrukcja

Ankieta jest całkowicie anonimowa, dlatego bardzo proszę o udzielenie szczerych i zgodnych z prawdą odpowiedzi. Dziękuję za wypełnienie ankiety.

L.p.	Pytanie	TAK	NIE
1.	Czy zapoznałeś/aś się z dokumentem „Standardy Ochrony Małoletnich” obowiązującym w naszej szkole?		
2.	Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
3.	Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
4..	Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach Ochrony Małoletnich przez innego pracownika?		
5	Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów Ochrony Małoletnich? (wpisz poniżej tabeli)		
6.	Czy jakieś działanie związane z przyjęciem Standardów jest odbierane jako trudne lub niechętnie podchodzisz do jego realizacji z innych powodów?		

Rozwinięcie odpowiedzi na pytanie 5:

.....

Rozwinięcie odpowiedzi na pytanie 6:

.....

Inne uwagi.....